

* ZLATÁ PEČAŤ ZA NAJLEPŠÍ
ČASOPIS ROKA V SR

GILLIAN ANDERSON

OTTAVIO MISSONI | MICHAL GÁLIK

CHRISTOPH WALTZ

SENZAČNÉ HISTORKY SLÁVNÝCH

ANN MORGAN | TEREZA KOSTKOVÁ | SIX SENSES
MELINDA GATES | JUUUJ, TO SÚ MILÉ PODKOLIENKY

MAREC 2016

Svet ešte možno zachrániť

Čo vo vás vyvolalo záujem o globálne ekologické problémy?

Študoval som zoológiu a príroda ma od malička bavila. Časom som si začal uvedomovať, že príroda veľmi rýchlo mizne, a to vo mne vzbudilo záujem o jej ochranu. Začal som si všímať, čo sa dnes vo svete deje, mal som totiž pocit, že zmeny sú veľmi rýchle. Až neuveriteľne rýchle! Vlastne, odkedy som sa narodil, planéta Zem sa zásadne zmenila a ja sa som sa cítil zodpovedný za to, že som jej súčasťou a nič proti tomu nerobím... Sme už akoby posledná generácia, ktorá ešte môže zabojsť za

Michal Gálik

Nekupujte výrobky s obsahom palmového oleja! Možno sa takáto či podobné výzvy dostali aj k vám - na Facebooku kolujú články, ktoré násťojčivo vysvetľujú, prečo palmový olej spôsobil ekologickú katastrofu, v Indonézii už takmer vymizli dažďové pralesy a ich vypaľovanie prináša smrť tamojším zvieratám, najmä orangutanom. Michal Gálik, vyštudovaný zoológ so zapáleným srdcom dobrodruha a ochrancu prírody, mal dvadsaťjeden, keď odcestoval na Borneo a nakrútil tam hodinový dokument Zelená púšť. Ak chcete vedieť všetko podstatné o palmových plantážach, pozrite si ho, na internete je voľne dostupný.

zmenu, aj keď už pomaličky začínam byť skeptický, či sme to predsa len neprešvihli. Tempom, ktorým sa dnes planéta ničí, nemá šancu dlho vydržať.

~~~~ **Váš vzťah k prírode po prvý raz dostal hmatateľnú podobu v dokumente, ktorý ste nakrútili na ostrove Borneo.**

Zelená púšť to prakticky celé odštartovala. Vždy som vedel, že chcem nakrúcať dokumenty, ale nikdy predtým som to neskúsil. Študoval som vedecký odbor na mlie vzdialený filmárčine, šťastím však bolo, že som sa ocitol na odbornej (zoologickej/ochranárskej) prednáške Stanislava Lhotu, ktorý žije v Indonézii. Najskôr mal v pláne venovať sa výskumu primátov, no situácia, ktorá tam panuje, ho donútila skôr sa angažovať pri záchrane ohrozených životov, najmä orangutanov. (Stanislav Lhota je primatológ, výskumný pracovník ZOO v Ústí nad Labem, odborný pracovník na Fakulte agrobiológie, potravinových a prírodných zdrojov ČZU v Prahe a popredná osobnosť neúnavne bojujúca proti rozširovaniu palmových plantáží, pozn. red.)

~~~~ **Čo sa odohralo na prednáške Stanislava Lhotu?**

Hovoril o ochrane tropických ekosystémov a ja som už v tej dobe chcel niekam vypadnúť, nejakým spôsobom pomôcť. Bol som ešte na škole, robil som si bakalára, ale oslovil som Standu, že by som rád na Borneo šiel a rád by som tam bol nápomocný.

Navrhol som, že by som tamojšiu situáciu mohol zdokumentovať a nakrútiť film o problematike ochrany prírody tohto devastovaného ostrova. Pôvodne som sa chcel zamerať na všetky druhy priemyslu, lenže problémy, ktoré tam boli akútne pred dvadsiatimi rokmi (drancovanie krajiny kvôli ťažbe uhlia alebo dreva) sú už dnes v porovnaní s palmovým priemyslom takmer zanedbateľné.

~~~~ **S čím ste na Borneo odišli?**

Požičal som si z otcovej práce lacnú kameru, zbalil zopár nevyhnutných vecí a odletel, pričom som vôbec netušil, ako to celé dopadne. Pustil som sa do problematiky, o ktorej na Slovensku a v Čechách prakticky nikto nevedel, nevychádzali o nej žiadne články. Mal som trochu pochybností, či vôbec dokument o palmovom oleji bude chcieť niekto pozerať a či ponúkne dostatočne silnú myšlienku, aby ľudí oslovila. Netušil som, či sa ľudia o tieto problémy vôbec zaujímajú, no bol som veľmi prekvapený, že film Zelená púšť napriek tomu, že sa nemôže pochváliť extra dobrou technickou kvalitou, vzbudil

u divákov mimoriadny záujem a jeho posolstvo sa veľmi rýchlo šírilo...

~~~~ **Vznikal dokument Zelená púšť podľa vopred pripraveného plánu?**

Skôr naopak, nič nebolo veľmi plánované, film vznikol prakticky „na kolene“. Standa ma predstavil ľuďom, ktorí sú s problematikou palmových plantáží na Borneu prepojení, ukázal mi konkrétne plantáže a ja som tam behal s kamerou a nakrúcal všetko, čo sa dalo. Bez scenára. Až doma, keď som sa vrátil, začal som v materiáloch hľadať príbehy, strihať, ba dokonca som si kvôli filmu požičal počítač, lebo som v tom čase žiaden výkonný nemal. Našiel som jedného Košičana - šéfkuchára v Prahe, ktorý mi ho požičal.

~~~~ **Ako vlastne ekologická katastrofa spôsobená palmovým olejom vznikla? Palma** olejná pochádza zo západnej Afriky, kde rastie dodnes a kde sa využíva v normálnom meradle.

22

Pred viac ako sto rokmi ju kolonizátori priviezli do Indonézie a Malajzie, kde sa jej vďaka ideálnym klimatickým podmienkam veľmi dobre darilo. Zistilo sa, že má veľmi dobré výnosy a v porovnaní s ostatnými plodinami produkuje neporovnateľne viac oleja - ten sa vyrába z jadier alebo obalu plodov. Zahraniční investori preto v obrovskom meradle začali vysádzať monokultúrne plantáže palmy olejnej. Základným problémom je skutočnosť, že Malajzia a Indonézia sú krajiny s veľkou mierou korupcie a prakticky bez kontroly. Zahraniční investori si tam teda môžu robiť, čo sa im zažiada.

Ako dlho trvá vysádzanie palmových plantáží v tejto oblasti?

Za posledných dvadsať rokov pokryli palmové plantáže takmer celú Malajziu a Indonéziu. Ohrozujú miestnu faunu, flóru, strácajú sa vzácne pralesy a orangutany - „vlajkový“ živočíšny druh Indonézie. Namiesto pralesov vidíte všade palmové plantáže, malí farmári nemajú prácu, lebo prichádzajú o pozemky a sú celkom bezmocní, pretože stratili sebestačnosť. Z palmových fabriek a plantáží sa splavuje toxický odpad do vôd, ktorý znečisťuje miestne vody, a tie ostávajú bez rýb, ľudia trpia chorobami, lebo sú zvyknutí

tamojšiu vodu piť, variť ju i kúpať sa v nej. Palmový priemysel ovplyvňuje nielen biodiverzitu danej oblasti, ale aj životy ľudí.

Čo vás na Borneu šokovalo najviac?

Odmalička som si Borneo predstavoval ako nádherný ostrov s neporušeným pralesom plným zveri, ale, žiaľ, realita je oveľa boľavejšia. Kým sme dorazili k prvému primárnemu dažďovému pralesu, museli sme cestovať niekoľko dní autom cez plantáže, a zasa iba plantáže. V minulosti väčšinu ostrova tvoril prales a len kde-tu sa črtali políčka poľnohospodárskej pôdy. Dnes len kde-tu ostali ostrovčeky pralesa, a tie naďalej ustupujú poľnohospodárskej pôde a požiarom, ktoré úmyselne zakladajú plantážnici, aby získali novú pôdu pre palmy.

Potrebuje nevyhnutne palmový olej k nášmu životu, alebo ho možno nahradiť niečím, čo planétu drancuje menej?

Žili sme bez neho „veselo“ pred dvadsiatimi rokmi, používali sme miestne oleje, repkový a slnečnicový. Dnes prechádzame na palmový olej predovšetkým pre jeho nižšiu cenu, ale aj vlastnosti: pri izbovej teplote je tuhší, ako ostatné oleje, vďaka čomu sa pridáva do sladkostí a iných potravinárskych výrobkov... Keďže výrobky s palmovým olejom sú lacnejšie (sušienky môžu stáť iba niekoľko centov!), tak ich ľudia kupujú.

Dokument Zelená púšť vysvetľuje, že z plodov palmy olejnej možno olej získavať maximálne 25 rokov. Čo sa deje potom?

Jedna generácia palmy olejnej dáva úrodu zhruba 20 - 30 rokov. Keďže najväčší rozmach veľkoplošných palmových plantáží nastal približne pred dvadsiatimi rokmi, existuje veľmi málo lokalít, kde plantážnici vysadili druhú generáciu palmy olejnej. Pri návšteve Bornea sme videli jednu takú staršiu plantáž, kde už palmy druhej generácie plody neprodukovali. Každá palma ich produkuje celoročne asi od 3. do 25. roka života a plody sa zbierajú každých 10 dní. Z týchto faktov vyplýva, že jedna generácia palmy olejnej vyčerpá živiny z pôdy natoľko, že ďalšie generácie už nedokážu produkovať

plody a pôda ostáva tak neplodná, že na nej nevyrastie ani pôvodný prales. Jediné, čo na takomto mieste vznikne, bude pravdepodobne trávnatá savanová krajina, akási zelená púšť. Človek teda nielen ničí pralesy, ktoré na týchto miestach rástli tisíce rokov, ale navyše mári aj šancu prírody na prirodzenú obnovu pôvodných ekosystémov.

Keď pátrame po palmovom oleji na obaloch potravín a kozmetických prípravkov, môže sa zdať, že je všade. Aj v lentilkách či tatrankách...

Hoci sa palmový olej produkuje v Indonézii a Malajzii, exportuje sa do celého sveta. K jeho najväčším spotrebiteľom patria India, Čína a krajiny Európskej únie. Používa sa ako prídavok do veľkej škály výrobkov - až v polovici, ktoré nájdete v supermarketoch, od čipsov cez margaríny, sladkosti, sušienky, kečupy, omáčky, sušené polievky až po krmivo pre domáce zvieratá či mydlá a šampóny. Obrovský problém predstavuje aj jeho použitie na biopalivo, pretože EÚ schválila zákon, ktorý prikazuje použitie 10% pohonných hmôt ako biopaliva, lebo „bio“ znie hrozne „zeleno“ a vytvára dojem, že šetríme ropu. V skutočnosti ide o obrovský omyl - práve vďaka výrobe palmového oleja na biopalivo sa príroda devastuje ešte rýchlejšie. Paradoxne, pri spotrebe fosílnych palív sa do ovzdušia uvoľňuje menej CO₂, ako pri produkcii palmového oleja...

Človek v Európe si však môže povedať, že ho problémy Indonézie nezaujímajú, veď má dosť svojich tu, doma...

Vnímam to tak, že dnes už svet nie je taký veľký, aby sme si mohli dovoliť ignorovať, čo sa deje na opačnej strane zemegule. Problém palmových plantáží v Indonézii je presne o tom, že miestni ľudovia

s tým nič nezmôžu, nemajú svoju krajinu pod kontrolou, prakticky ju ovládame my, spotrebitelia palmového oleja, ktorí podporujeme celú tú mašinériu a devastáciu ich domoviny.

~ Kde ste na Borneu bývali?

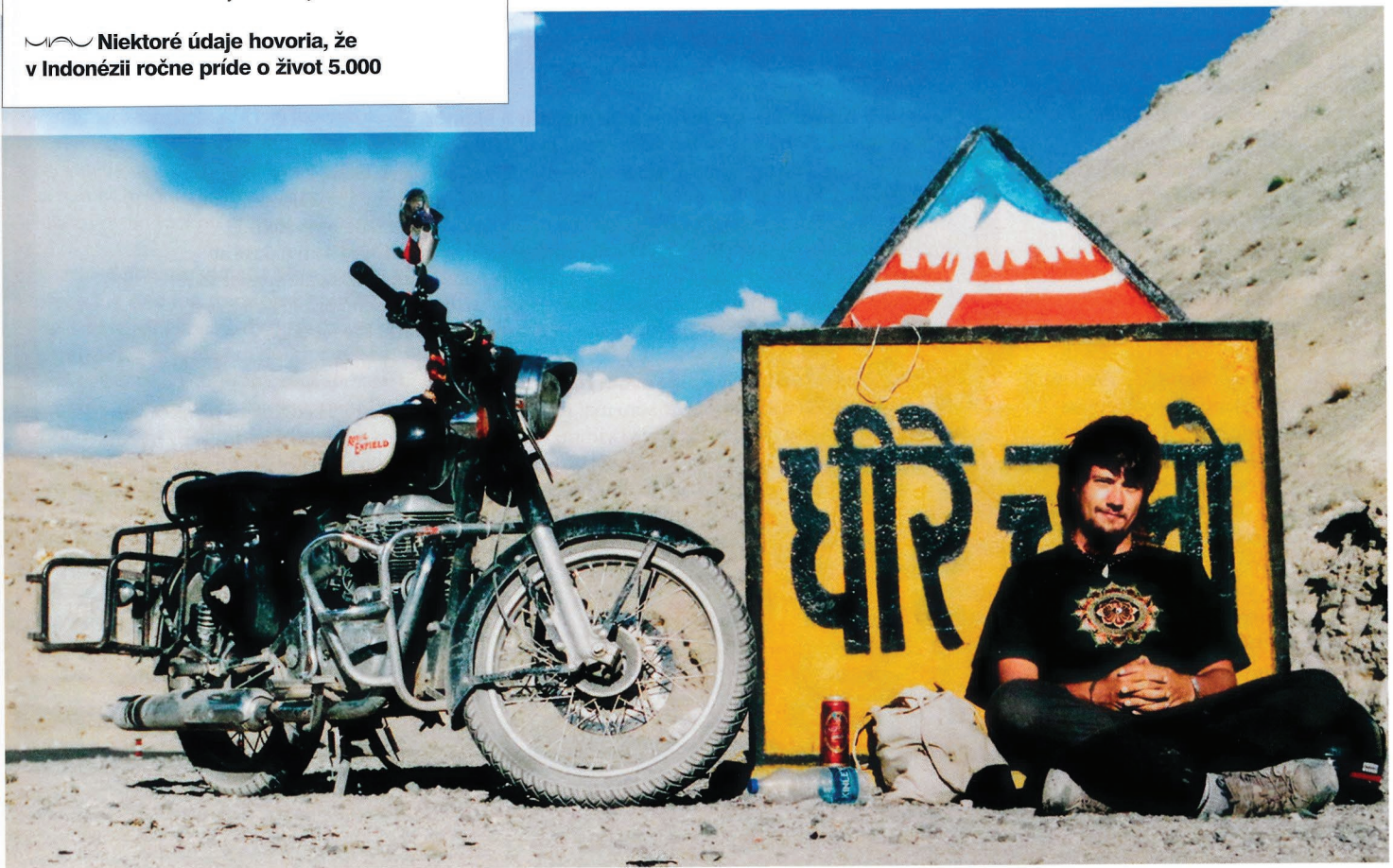
Na začiatku som býval u Standu, ktorý mal v okrajovej časti mesta Balikpapan vo Východnom Kalimantane postavený príjemný domček nad vodou. Za dlhé roky, čo na ostrove žije a venuje sa ochrane primátov, nadviazal množstvo kontaktov, a tak sme spolu - či už hromadnou dopravou alebo na motorkách - cestovali za ľuďmi, ktorých sa palmový priemysel nejakým dotýka. Veľkým problémom sa stávajú požiare, ktoré má na svedomí palmový priemysel, keďže tak sa zbavuje pralesov. Osudným sa to stalo aj nedávno, keď sa požiare kvôli extrémnemu suchu rozšírili do obrovských rozmerov. Za pár týždňov zničili jednu tretinu lesov Bornea a Sumatry. Škoda je neuveriteľná.

~ Niektoré údaje hovoria, že v Indonézii ročne príde o život 5.000

sumatrianskeho na 7.300. Dnes niektoré zdroje udávajú, že celková populácia oboch druhov môže činiť len 45.000 jedincov na Borneu a Sumatre a ich úbytok sa odhaduje na 1.000 až 5.000 ročne. Dôvodov je niekoľko: strata primárneho pralesa, úbytok potravy, požiare, zabíjanie zvierat palmovými zamestnancami, pytláctvie i čierny obchod s domácimi miláčikmi. Takýmto tempom môžu orangutany na našej planéte do 25 rokov celkom vyhynúť.

~ Ako na túto situáciu reagujú ochranári?

V Indonézii vzniklo množstvo organizácií, ktoré sa snažia orangutany zachraňovať a vypúšťať ich späť do pralesa. No hoci sa ich podarí zachrániť, väčšinou sa dostávajú do záchranných centier, ktorých kapacita je niekoľkonásobne prekročená. Navyše, mnohé zo zvierat sú nositeľmi rôznych chorôb a parazitov, takže nie sú vhodné na reintrodukciiu. V súčasnosti sa uskutočňuje viacero pokusov o návrat jedincov do pralesa, ale miest, kam ich možno vypustiť, už veľa neostáva a väčšina vypustených zvierat stratila schopnosť o seba sa postarať...

orangutanov, ktorých prirodzeným domovom sú dažďové pralesy...

V Indonézii žijú dva druhy orangutanov. Ohrozený orangutan bornejský a kriticky ohrozený orangutan sumatrianský. Predpokladá sa, že pred sto rokmi tu žilo až 315.000 orangutanov, pričom podľa sčítaní z rokov 2003 - 2004 sa populácia orangutana bornejského odhadovala na 45.000 - 69.000 jedincov a orangutana

~ Nevznikli pri filmovaní v blízkosti plantáží problémy?

Nie. (smiech) Trochu som sa hral na „blbečka“, ktorý chodí po krajine s atlasom vtákov a hľadá vzácny druh, ktorý túži odfoťiť. Mal som statív a foťák, a tak môjmu tvrdeniu, že som ornitológ, každý uveril. Nestretol som sa s ničím nebezpečným alebo život ohrozujúcim, aj keď je pravda, že investori ovládajúci palmové plantáže sú schopní zaplatiť si ľudí, ktorí problémových aktivistov jednoducho odstránia. Keď sa o nás dopyčovali, už sme boli preč, na jednom mieste sme ostali vždy iba pár dní a presunuli sme sa ďalej.

Po dvoch mesiacoch ste sa vrátili domov a pustili sa do strihani...

Predovšetkým bolo dôležité problematiku palmového oleja predstaviť ľuďom, ale zároveň som chcel ponúknuť aj nejaké riešenie. A tak hlavné posolstvo dokumentu Zelená púšť znie, aby sa ľudia vyvarovali kupovania produktov s palmovým tukom. Je to prvý krok, aby distribútori a výrobcovia pochopili, že záujem o palmový olej klesá a začali využívať opäť lokálne oleje. Bol som príjemne prekvapený, ako sa táto myšlienka rýchlo šírila, a to mi dalo nádej, že ľudia nie sú k našej planéte úplne ľahostajní. V súčasnosti v Čechách i na Slovensku prebieha zatiaľ najväčší informačný boom okolo palmového oleja, začalo sa o ňom hovoriť v médiách, píšú sa články a uverejňujú reportáže v televíziách. Ľudia sa začali vyhýbať výrobkom s palmovým olejom, ba niektorí výrobcovia od neho už upustili - aj keď je ich stále ako šafranu.

Stane sa napríklad, že ľudia pridávajú na internet fotku výrobku, ktorý má na obale hrdo napísané, že neobsahuje palmový olej (Ovsená kaša od spoločnosti Emco). To isté platí aj pre reštaurácie, ktoré oznamom vo výklade informujú, že varia bez palmového oleja (sieť obľúbených pražských reštaurácií Potrefená husa). Takéto označenia sú však skôr výnimkou. Preto sa snažíme presadiť zavedenie jednotného spôsobu certifikácie pre reštaurácie a výrobky. V budúcnosti by sa tak mohla na výrobkoch okrem log „bio“, „bez lepku“, „vegan“ a podobne objaviť aj preškrtnutá palma. (Pre zoznam výrobkov bez palmového oleja môžete navštíviť napríklad stránku <http://stoppalmovemuoleji.cz/bbpo.php>)

Máte prehľad o konkrétnych občianskych iniciatívach, bojkotujúcich palmový olej?

Jednou z prvých v Čechách bolo občianske združenie Lestari, ktoré sme založili v roku 2013. V rámci neho sme organizovali prednášky, premietania, diskusie, výstavy. V súčasnosti vznikla aj ďalšia nezávislá platforma, tzv. Koalícia proti palmovému oleju, ktorá združuje tisíce ľudí a na Facebooku ju nájdete pod názvom Stop palmovému oleji. Okrem iného sa tejto téme začali venovať aj veľké organizácie

ako Glopolis či Greenpeace. Začiatkom roka sa na Facebooku tiež objavila udalosť „Den, kdy řekneme firmám, že tu nechceme jejich výrobky s palmovým olejem“ a záujem prejavilo až 60.000 ľudí. Ľudia túto problematiku vnímajú a sami chcú nejakým spôsobom pomôcť...

Ďalší váš dokument „Muž, ktorý sadi stromy“ vznikol v Kamerune. Ako ste sa tam dostali?

Dozvedel som sa o kamarátovi Martinovi Mikešovi, ktorý odišiel do Kamerunu a po návrate založil neziskovku Kedjom-Keku s cieľom ochraňovať miestny horský prales. Nadchlo ma to a navrhol som, že by som sa rád pokúsil zachytiť, čo sa deje v Kamerune, jeho problémy s ochranou miestnych pralesov, a tak ma Martin priviedol k Ernestovi, jeho kamerunskej „spojke“. Ernest je štyridsiatnik z horskej dedinky Big Babanki na severozápade Kamerunu, z kmeňa Kedjom-Keku (Ľudia z lesa). Populácia jeho dedinky sa za posledné roky rozrástla a lesy nahradili poľnohospodárske políčka, čo si Ernest veľmi dobre uvedomuje. Rozhodol sa preto s devastáciou lesov bojovať a už niekoľko rokov sadi stromy. Zasadil ich státisíce a robí to sám za seba. Z môjho pohľadu ide o veľmi silný príbeh človeka, ktorý žije v chudobe, no dokáže pritom inšpirovať druhých. Aj ľudí u nás doma. **Stojí** ho to nemalú finančnú i časovú investíciu. Pritom stále hrozí riziko, že o päť rokov príde ktosi, kto jeho lesy zdevastuje... Ernest však „namotal“ ďalších miestnych ľudí, a tí mu pomáhajú, fandia a vnímajú ho ako autoritu. Mimochodom, kmeň Kedjom-Keku si nepredstavuje ako nejakých nahých primitívov, takí už v Afrike takmer neexistujú. Ľudia z lesa žijú v hlinených domčekoch na úpätí hôr, nosia nádherné farebné oblečenie a v podstate sú ako my: majú smartfóny, dokonca i Facebook, ale to už majú aj mnohí Pygmejovia... Taký je dnes trend sveta.

V Kamerune ste ochoreli na maláriu a skončili v nemocnici. Stihli vás aj iné zdravotné problémy?

Nespomínam si na horšie ochorenie, ale nepríjemné sú piesočné blchy, ktoré sa zaryjú do pokožky a ich larvy sa vyvíjajú pod ňou... Zdravotné problémy ma doteraz veľmi netrápili, skôr ma sem-tam zaskočila vyhrotená situácia s miestnymi obyvateľmi, napríklad, keď na mňa v Kamerune zaútočil Pygmej mačetať. Chcel som nakrúcať Pygmejov, ktorí žijú na juhu Kamerunu v pralesoch národných parkov, ale spravil som chybu, keď som im do daru priniesol kanister s ginom. Boli nadšení, pripili sa a jeden z nich neskôr na mňa vyskočil a zranil ma. Našťastie sa nič vážnejšie nestalo.

Ako na vaše výlety do sveta reagujú rodičia?

Spočiatku neboli nadšení, ale už som mal rodinu trošku „vycvičenú“, keďže som prestopoval Európu a nič sa mi nestalo. Na otcovi vidím, že mi dnes dokonca aj trochu závidí a keby mohol, cestoval by tiež. Mama je vždy opatrnejšia. Vrávi mi: „Načo sa trepeš do Afriky, choď radšej do Tatier!“ No a potom idem do Tatier a pýta sa, prečo idem do Tatier, veď na mňa môže padnúť lavína. (smiech) Keď sa ale zo sveta vrátim a ešte keď z toho vznikne nejaký materiál, myslím, že sa celkom tešia a určite mi fandia. Rodičia vedia, že keď sa pre niečo rozhodnem, len ťažko ma od toho niekto odhovorí. Vedia o mne všetko, otec ma dokonca nedávno prekvapil, keď mi poslal na narodeniny link na stránku, kde zaznamenal každý môj výskyt na internete, všetky rozhovory a materiály. Vôbec som netušil, že to takto sleduje.

V ďalších vašich filmoch sú hlavnými hrdinami zvieratá. Už takmer vyhynuté...

V jednom filme šlo o vtáka, ktorý je už asi dvadsať rokov považovaný za vyhynutého. Tohto „loskutáka“ (český názov, v slovenčine beo alebo škorec posvätný, pozn. red.) však objavili žijúceho v zajatí u súkromných chovateľov, Indonézanov, ktorí si z neho spravili domáceho

miláčika v klietke. Mojou úlohou, ktorou ma poveril kolega, ochranár Tomáša Ouhela, bolo zdokumentovať situáciu tohto vzácneho vtáka, aby film mohol prezentovať na medzinárodných ochranných konferenciách a získať podporu pre projekt na ochranu „loskutáka“ priamo v Indonézii. Účel to splnilo a hoci takéto projekty bývajú dlhodobé, tento má veľký potenciál a verím, že vtáka „loskutáka“ sa podarí zachrániť, odchovávať a vypúšťať späť do voľnej prírody. **Pokiaľ** ide o tú druhú snímku, vyhral som výberové konanie, ktoré vypísala pražská ZOO, na film o transporte divokých koní

armádnym lietadlom z Čiech do Mongolska. Film hovorí o záchrane koňa Przewalského - ide o jediný prežijší druh divokého koňa a predok dnešného koňa domáceho. V Mongolsku bol pred rokmi vyhubený a ostali len stáda v zoologických záhradách po celom svete. Pražská ZOO má s jeho chovom dlhoročné skúsenosti, tak vyvinula iniciatívu na návrat koňa Przewalského do voľnej prírody v Mongolsku. Vypustili tam mimoriadne životaschopnú populáciu koní a žije tam dodnes. Treba ju však neustále dopĺňať. Tieto kone sa chovajú buď v pražskej ZOO, alebo v externej chovnej stanici Dolní Dobřejov a mal som úlohu zdokumentovať celý transport, ľudí, ktorí na tomto projekte pracujú a odovzdanie koní v Mongolsku. Armádnym lietadlom som nikdy necestoval a bol to zážitok: kone sa naložili v transportných boxoch do lietadla, teplota na palube bola podstatne nižšia ako za normálnych okolností, aby zvieratá neboli príliš aktívne. Leteli sme 22 hodín, potom sme kone ďalších šesť hodín viezli do prírodnej rezervácie Gobi B, kde v aklimatizačnej ohrade žijú jeden rok, aby si privykli na miestnu klímu. Až potom ich chovatelia vypustia do voľnej prírody. Dovtedy sa naučia hľadať si potravu a privyknúť na tuhé zimy s vysokou snehovou pokrývkou.

Stihli ste vidieť z Mongolska aj niečo iné ako len transport koní?

Bol som v tejto krajine dvakrát, raz počas transportu a potom som do Mongolska letel bežnými linkami, aby som spoznal prírodu, zoznámil sa s miestnymi ľuďmi a za mesiac nakrútil všetko, čo by ukázalo, ako krajina v skutočnosti vyzerá. Zažil som Mongolsko na vlastnej koži, prespával v jurte a spoznal veľmi pohostinných ľudí, ktorí každého pozývajú na ich typický slaný čaj s masťou. Pre mňa perfektná skúsenosť...

Film je aj príbehom divokej kobyly Zety z pražskej ZOO. Patrila do jedného z prvých transportov koní do Mongolska, zabývala sa

tam a priviedla na svet niekoľkých potomkov. Film „Na krídlach divokých koní“ je však aj o chovateľke Lenke, ktorá Zetu poznala ešte ako žriebätko a vychovávala ju. Zeta medzitým zostarla, vedeli sme, že už ďalšiu zimu nemusí prežiť... Lenka sa so Zetou napokon predsa stretla a bol to veľmi emotívny zážitok. Kobylu už z diaľky spoznala vďaka jej typickým pohybom hlavy, dokonca sme ju zahliadli s čerstvým mláďatkom. Stále je svieža a jej príklad krásne potvrdzuje, že takéto projekty majú zmysel.

Aké miesto na svete je vášmu srdcu najbližšie?

Každá krajina ponúka niečo iné, ale mne sa najviac páčia miesta, kde je život ešte stále autentický. Kde cítim, že mágiu miesta nezničil masový turizmus. Sklamali ma mayské pyramídy, hemžilo sa tam toľko turistov, že som si ten zážitok vôbec nevychutnal. Aby som zažil mágiu miesta, vkradol som sa k pyramídam tajne v noci a rozhodol sa na vrchole jednej z nich prespať. Podarilo sa! Samozrejme, nerobte to, nepatrí sa to... (smiech) Tamojší ľudia veria, že pri pyramídach straší a že ich navštevujú mimozemšťania, no hoci na takéto veci vôbec neverím, stala sa mi zvláštna vec. Natiahol som si sieť na spanie medzi dva stromy na vrchole pyramídy, takže som visel vo vzduchu v 20-metrovej výške. Ľahol som si spať, no po hodine spánku sa mi sieť z ničoho nič pozdĺžne roztrhla a ja som doslova v poslednej chvíli preskočil na kameň. Vtedy som si povedal - aha, tak toto je ono. Na toto som čakal! (smiech)

Aký ďalší problém sa chystáte sfilmovať a ukázať svetu?

Najbližšie by som rád zrealizoval dokument o pôvodnom kmeni ostrova Negros na Filipínach. Tento kmeň žil pôvodne v pralese, teraz ho však veľké spoločnosti nútia prales rúbať a jeho drevo predávať. Iba tak, že ničia svoj domov, prežívajú. A keď spadne posledný strom, kmeň z ostrova Negros zanikne. Vidím v tom zaujímavú paralelu s dnešným svetom a správaním sa človeka v ňom...

MICHAL GÁLIK (26)

Pochádza z Košíc, ekológiu a etológiu živočíchov študoval na PrF UK v Prahe. Záujem o prírodu a otázky jej ochrany ho priviedli ku tvorbe dokumentárnych filmov (každý z jeho filmov získal ocenenia na medzinárodných filmových festivaloch Ekotopfilm, Agrofilm, Life Sciences Film Festival...). Svoj prvý film Zelená púšť nakrútil, keď mal 21 rokov. Film vznikol bez sponzorskej podpory a najdrahšími položkami pre autora boli letenky a časová investícia. Každý, kto s Michalom na filme spolupracoval, to robil zadarmo a z vlastnej dobrej vôle. „Myslím si, že sila dokumentu spočíva aj v tom, že na jeho výrobu netreba mať veľký rozpočet, ak je myšlienka dostatočne silná.“ Srdcovkami medzi krajinami sú pre Michala Gálika Ladakh (tzv. Malý Tibet v severnej Indii) a Nepál.

